

הצעה לפשרה – הצגה בוועדת החוקה 13.3.23
פרופ' יובל אלבשן, ד"ר גיורא ירון, פרופ' דניאל פרידמן

הערת פתיחה

המתווה מבקש להציע מנגנונים שיכולים לסייע להגעה לפשרה ולמנוע כאוס חוקתי. את הכיול המדויק שלהם צריכים לעשות נבחרי העם.

חוקי יסוד

1. תוקפם של חוקי יסוד אינו שפיט בשום עילה ובשום ערכאה שיפוטית.
2. א) חוקי יסוד וכן תיקונים לחוקי יסוד דורשים ארבע קריאות בכנסת.
ב) במקרה שחוק היסוד התקבל ברוב של פחות מ-70 קולות, או כאשר הוא עוסק בשינוי שיטת הבחירות, תתקיים הקריאה הרביעית לאחר הבחירות לכנסת הבאה.
ד) חוקי היסוד הקיימים (לרבות חוק יסוד כבוד האדם וחירותו) יאושרו כחטיבה אחת ברוב של 70 מחברי הכנסת בשלוש קריאות בכנסת זו. לאחר מכן ניתן יהיה לשנותם לפי האמור בסעיף זה.
ה) ההוראה שבסעיף זה תיכנס לתוקף במועד שייקבע.
ו) שאלת גיוס בני הישיבות מצריכה הסדרה בחוק יסוד. לפיכך, ייקבע חוסר שפיטות של הנושא הזה למשך 3 שנים, שלא ניתן יהיה להאריכו אלא ברוב של 70 חברי כנסת.

חוקים שאינם חוקי יסוד

3. ביקורת שיפוטית על חוקים שאינם חוקי יסוד תוגבל לבית המשפט העליון במליאתו ותוכרע ברוב של שלושה רבעים מחבריו.
4. המליאה תורכב מכלל שופטי העליון המכהנים מעל לשנתיים ימים.
5. הכנסת תוכל לשוב ולחוקק חוק, שבוטל או שונה על ידי בית המשפט העליון, ברוב של 61 קולות ובמקרה כזה ייכנס החוק שחוקק מחדש לתוקף 6 חודשים לאחר שתיבחר הכנסת הבאה. אולם אם חוקק החוק מחדש ברוב של 65 קולות יכנס החוק לתוקף במועד שנקבע בו.
6. ביקורת שיפוטית על החוק שחוקק מחדש תוכל להתקיים רק כעבור 5 שנים מיום שנכנס לתוקף.

מינוי שופטים

מוצעות שתי חלופות

חלופה א –

7. הוועדה למינוי שופטים תכיל 12 חברים בהרכב הבא: 4 קואליציה, 4 אופוזיציה, 4 שופטים.
8. המינויים לבית המשפט העליון ייעשו בשיטת 'תיבת נוח'. קרי: כל פעם מתמנים שניים כאשר הקואליציה בוחרת מינוי אחד והאופוזיציה בוחרת מינוי אחד.
9. לנשיאת בית המשפט העליון יש זכות וטו פעם אחת בקדנציה של הכנסת על מועמד של הקואליציה ופעם אחת על מועמד של האופוזיציה.
10. אם הופעלה זכות הוטו, לא יוכל הצד שבחר במושא הוטו לבחור לבית המשפט באותו סבב. דיון המינויים הבא בנוגע לשופטי עליון לא יתקיים בטרם חלפו שישה חודשים מיום הדיון האמור בסעיף זה.
11. לשר המשפטים יש זכות וטו פעם אחת בקדנציה על מועמד של האופוזיציה לפי אותו מנגנון מוצע.
12. במידה והמינוי יתבסס רק על קבוצה אחת – משך הכהונה יהיה חמש שנים.
13. במידה והמינוי יתבסס גם על שני משתתפים מקבוצה נוספת – משך הכהונה יהיה שמונה שנים.
14. במידה והמינוי יתבסס גם על שני משתתפים מקבוצת השופטים – משך הכהונה יהיה עד לגיל הפרישה הקובע ביום ההשבעה.
15. מטעם הקואליציה יתמנו שר משפטים ויו"ר וועדת חוקה. השניים האחרים ימונו ע"י יו"ר הקואליציה או חבריה.
16. מטעם האופוזיציה החברים יתמנו ע"י ראש האופוזיציה או חבריה.
17. לא יהיו יותר משני נציגים לאותה מפלגה.
18. הסדר זה יוחלף בהסדר המפורט בחלופה ב' במקרה של ממשלת אחדות שנתמכת ע"י שמונים ח"כים ויותר.
19. המינויים לבית המשפט המחוזי והשלום - נדרשת בחירה של 7 מתוך 12 כשנדרשת תמיכה של 2 מהקואליציה, 2 מאופוזיציה ו 3 מהשופטים.

חלופה ב –

20. הוועדה לבחירת שופטים תורכב מ-11 שופטים: שר המשפטים ושני שרים נוספים, יו"ר ועדת חוקה, חוק ומשפט, שני חברי כנסת שייבחרו על ידי הקואליציה, שני ח"כ שייבחרו על ידי האופוזיציה, נשיאת העליון ושני שופטים נוספים שייבחרו על ידי חבר שופטי בית המשפט העליון (אין מניעה שייבחרו שופטים בדימוס).
21. בחירת שופט לבית המשפט העליון תעשה ברוב של שמונה חברים בוועדה (דרושה התאמה למקרה שמספר המשתתפים בישיבה יהיה פחות מ-11).
22. בחירת שופטי מחוזי ושלום: ישמרו יחסי הכוחות בין הקבוצות השונות, אבל יחול שינוי בהרכב האישי, כך שבמקום שלושה שופטים מהעליון, יהיה שופט אחד מהעליון ושניים מהמחוזי שייבחרו על ידי חבריהם. אין גם הכרח שחברי הוועדה יהיו זהים לאלה שבועדה לבחירה לעליון (כך למשל, הקואליציה תוכל לבחור שני חברים לוועדה לעליון ושני חברים אחרים לוועדה למחוזי ולשלום, וכך תוכל לעשות גם האופוזיציה).

ייעוץ משפטי

23. משרת היועצים המשפטיים אינה משרת אמן.
24. כדי שחוות הדעת המשפטית תהיה מחייבת נדרש אישור מהמשנה הרלבנטי ליועצת המשפטית לממשלה.
25. שר יכול שלא לקבל את חוות הדעת המחייבת בהתמלא כל התנאים הבאים:
- א. הוא הצטייד בחוות דעת משפטית מנומקת אחרת מבעל מומחיות מובהקת בתחום המשפטי הרלוונטי.
  - ב. השר פרסם את חוות הדעת שהוא לא מקבל וכן את חוות הדעת שעל בסיסה הוא לא מוכן לקבל את הקודמת.
  - ג. חוות הדעת החלופית קיבלה את אישור הממשלה בהחלטתה.
26. חוות דעת היועצים המשפטיים אינה מחייבת את הממשלה.
27. הממשלה ושריה זכאים לייצוג משפטי בכל עתירה או תביעה המוגשת נגדם והנוגעת לתפקידם, ואינם זקוקים לשם כך לרשות היועץ המשפטי. במקרה שהיועץ המשפטי מסרב לייצג את עמדתם כפי שהיא, ייעשה הייצוג על ידי עו"ד אחר בשירות המדינה המוכן לכך או על ידי עו"ד פרטי.

סבירות

28. הפיקוח השיפוטי על רשויות המינהל יימשך גם בעילה הקיימת של סבירות וזאת בהתאם לעמדה שנקט השופט סולברג לגבי עילה זו.
29. עילת הסבירות לא תשמש לפסילת מינויים בממשלה ובכנסת, וכן מינויים שאושרו על ידי הכנסת; כמו כן לא תשמש עילה זו להתערבות בהקצאת מקורות (מעל לסכום מסויים), כפי שנקבעה על ידי הרשות המוסמכת.
30. יובהר כי מינוי של בעל תפקיד לרבות שר או ראש ממשלה, שקיבל את אמן הכנסת, יהיה כפוף לביקורת שיפוטית אך ורק בעילות פורמליות טכניות או לפי קיום הוראה ספציפית בחוק יסוד שפוסל את המינוי.